

החולץ ליבמתו

פרק רביעי יבמות

לו.

עין משפט גד מצוה

א ח מיי פ"ח מהלכות
יבום הלכה ט'
ב ח מיי פ"ח שם הלכה
כא סגן שפון ל טושי"ע
ג ארבע מיען קסד שפין ג'
ד ג מיי שם הלכה כ'
ה טושי"ע שם ספיק ב'
ו ד מיי פ"ח מהלכות
נחלת הלכה ה סגן
ז עשין ט טושי"ע ח"מ סימן
חפס ספיק ז':

תוספות ישנים

(א) ועוד דה"ל ללמדי
בדיחא הא דמין לקמן
(מ"ח) לא מחלוך עד
שעברו עליה ג' חדשים
ולפיקון לרי יומן מחלוך
בתוך שלשה ומנשא ללמדי
ששה. ונהי נמי דלקמן
פרקי לה הכי הכא ה"ל
למדי ועוד מדי קאמר
למטעמך מחלוך לאחר ג'
ומנשא וכו' היכי מצי
להנשא לאחר ג' הא שמה
נחתה מעבירת מולד פן
קיימא ואין החליצה כלום
ומשום ולד לא מפטר דולד
אינו פוטר עד שאלה לאויר
העולם:

תום' חד מקמאי

תנן האשה שהלך בעלה
למדי ובאו ואמרו לה מת
בעלך ה"ו לא תנשא ולא
תתייבם עד שתדע שמה
מעוברת היא צרתה.
בשלמה מייבם לא ולמא
מבשרה ודאי פגע באיסור
אשת אח דאורייתא אלא
היה הנשוא אמאי בשלמה
חליצה בתוך ט' חדשים
ונשואין בתוך ט' חדשים
לא דהיינו ספיקא שמה
יהיה הולד של קיימא ולד
אינו פוטר עד שיצא לאויר
העולם ותחלוך בתוך ט'
ונגש לאחר ט' ואסיקין
שמה יהיה ולד של קיימא
ונמצאת מצריכה כרוז
לכהונה. ולפום האי שטמא
אם היתה גרושה שפסולה
לכהונה תחלוך ותנשא
לאחר ט' חדשים ודוקא
לכהונה הוא דחיישינן
לכרוז אבל דיעבד לא דהא
תנן החולץ ליבמתו
ונמצאת מעוברת וילדה
בין שהולד של קיימא
הוא מותר בקרובותיה
והיא מותרת בקרוביו ולא
פסלה מן הכהונה אמר
רבא הלכתא כותיה דר"ל
בהני תלת ואיכא נמי
אחרוני בפ"ק ד"ז בנשא
ונתן לפני אידיה ר"י אמר
אסור ר"ל אמר מותר
ותניא כותיה דר"ל אלא
באסור [לאן] קיימיו אבל
החולץ למעוברת מאי
איסורא איכא בחליצה:

בשלמא בתוך ג' חדשים כו'. אין גירסא זו נכונה כדפירש
צקונטרס ועוד דאי אפשר כלל לדקוק מדלינה
חוללת מוך ג' לינשא אחר ג' חוללת מעוברת לא שמה חליצה דהא
ודאי מוך ג' מודה ר' יוחנן דאין חוללת כדתנן היבמה לא מחלוך
עד שיהיו לה ג' חדשים וטעמא משום

דאינה עולה לייבום דאפי' יצא אליהו
ויאמר דלא מיעברא לאו בת ייבום
היא ולכן אינה עולה לחליצה אבל
בתוך ט' בת ייבום היא אם יצא
אליהו ויאמר דלא מיעברא או אפילו

הפילה לכן דייק שפיר אלא ה"ג
מחלוך בתוך ט' ומנשא לאחר ט':
ותנשא אחר ג'. מינה דלא

מסיק אדעתיה האי ולטעמין דפרין:
ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה.
דוקא בשאר נשים דלאו גרושות איירי
וכן מוקי לה צדקה צפרק בתרא
(לקמן קט': טס) והא דפרין לקמן (ד'
מ"ח): גבי והיבמה לא מחלוך עד שיהא
לה ג' חדשים ומפריש בגמרא מעיקרא
טעמא שמה יהא ולד של קיימא ונמצא
מזריכה כרוז לכהונה מינה אלמנה
גרושה מאי איכא למימר אר"י משום
דתם צא להשמיענו דין כל הנשים
שנופלות לייבום ואם היה דין אחר
לגרושה ה"ל לפרושי אבל הכא דלאירי

אם אירע צו מעשה צאשה שהלך
בעלה וזרמה למדינת הים איירי שפיר
דוקא בשאר נשים דלאו גרושות
ועדיפא מינה צפרק בתרא דמוקי

היא דהאשה שלום דוקא בגרושה
דפרין מינה אלהיה דלמיה. הכא:
הלכתא בר"ש בהני תלת. הא

דפליגי צפרק ב' דחולין (ד' טז) וטס)
גבי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף
לא חשיב הכא אע"ג דסבירא ליה

כוותיה צפ' ב' דצדקים (ד' קז) וטס)
היינו משום דר"ל משמיה דלוי סבא
דמרה ומינה דלא חשיב הא דפ"ק

דמסכת ע"ז (ד' קז) וטס) דמניא כותיה
דר"ל דנשא ונתן מותר כיון דחשיב
הכא מניד דמניא כותיה ואורי' דמ"מ

התם הלכתא כר' יוחנן דהתם גבי
הא דתנן ותכ"ח לפניהם אסור
לאחריהם מותר פריך חכמים היינו

מ"ק ומשני נשא ונתן איכא צייניהו
דצפרק קמא דסנהדרין (ד' קז) וטס)
גבי זאז וארי דמניא כותיה דר"ל

התם פליגי חליצה דר"א ולא סבירא
להו כותיהם: **משום** ירושה לא
אמר ב"רם. טעמא (א) מפרש התם

צמתיתין לפי שהתנה על מה שכתוב
במורה ורבי יוחנן פן צדוקא פליג
צפרק יש נוחלין (ב"ב קל). ואמר דאם

אמר על מי שראוי לירושא דבריו קיימים
וטעמא מפרש התם משום דכתיב
והיה ציום הנחילו את בני המורה

נמנה רשות לאז להנחיל לכל מי
שירצה והא דכתיב לא יוכל לצכר היינו
דוקא חלק צבורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציום הנחילו את

בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לצכר איצטריך משום הדורע
כחו שאין נוטל צראי כבמחוקק וס"ד הדורע כמו נמי צבה א"ג
איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה צנישויה דיכול לצכר:
ואמר

דוקא חלק צבורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציום הנחילו את
בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לצכר איצטריך משום הדורע
כחו שאין נוטל צראי כבמחוקק וס"ד הדורע כמו נמי צבה א"ג
איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה צנישויה דיכול לצכר:
ואמר

דוקא חלק צבורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציום הנחילו את
בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לצכר איצטריך משום הדורע
כחו שאין נוטל צראי כבמחוקק וס"ד הדורע כמו נמי צבה א"ג
איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה צנישויה דיכול לצכר:
ואמר

דוקא חלק צבורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציום הנחילו את
בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לצכר איצטריך משום הדורע
כחו שאין נוטל צראי כבמחוקק וס"ד הדורע כמו נמי צבה א"ג
איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה צנישויה דיכול לצכר:
ואמר

דוקא חלק צבורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציום הנחילו את
בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לצכר איצטריך משום הדורע
כחו שאין נוטל צראי כבמחוקק וס"ד הדורע כמו נמי צבה א"ג
איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה צנישויה דיכול לצכר:
ואמר

דוקא חלק צבורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציום הנחילו את
בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לצכר איצטריך משום הדורע
כחו שאין נוטל צראי כבמחוקק וס"ד הדורע כמו נמי צבה א"ג
איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה צנישויה דיכול לצכר:
ואמר

דוקא חלק צבורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציום הנחילו את
בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לצכר איצטריך משום הדורע
כחו שאין נוטל צראי כבמחוקק וס"ד הדורע כמו נמי צבה א"ג
איצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה צנישויה דיכול לצכר:
ואמר

דכל העולה לייבום כו'. דביאתה פוטרתה: עולה לחליצה. דכתיב
(דברים כה) אם לא יחפוץ האיש לקחת יבמתו (ה) וחליצה וכו': שמה
יהא הולד של קיימא וביאת מעוברת. בזול של קיימא לדברי הכל
לא שמה ציאה דטעמא דרבי יוחנן משום שמה יצא אליהו ויאמר

פנל הואי והכא ליכא למימר הכי
והולד אין פוטר עד שיאל לאויר
העולם: הא לא יהא ולד של קיימא.
דלמפרע בת יבום היא הוה מיפטרטא

צרתה ואין צריך לחזור ולבעול לאחר
שהפילה: אמר לך ר"ל הכי קסני.
כלומר לא קמני שמה יהא אלא שמה

לא יהא. והאי דקמני סיפא ולד אינו
פוטר כו' דמשמע דבשל קיימא
מיידי הכי קאמר וא"ל הלך אחר רוב

נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן ונהי
דביאתה לא פטרה מיהו פטרה משום
הולד הולד אין פוטר עד שיאל לאויר

העולם: שהלך בעלה. ואין לו צניס:
לא פנשא. קס"ד אפילו ע"י חליצה
קאמר דלא תנשא לשוק לעולם:

יהא צרפה. אותה צרפה שהלכה עמו.
אבל אי שמעה עליה שאינה מעוברת
תתייבם ולא חיישין שמה נשא בעלה

אחרת במדינת הים ולהכי תנן היא
צרפה והכי מפרש צפ' האשה': אלא
לא סחלוך. ומנשא לשוק: אמאי.

אי חליצת מעוברת שמה חליצה מחלוך
ממה נפשך דבין צרפה מעוברת ובין
אינה מעוברת הרי חליצה פוטרתה:

בשלמא סחלוך צבור ג' ומנשא צבור
ג'. שמת: לא. אפשר דליינו ספק דבן
ג' לראשון או פן ז' לאחרון דלפילו

נשאת ב' ימים (ט) בתוך ג' חדשים
וילדה צבור ט' לבעל הראשון אכתי
איכא למימר שמה פן ז' לאחרון הוא

ואע"פ שאין אלא ו' חדשים וב' ימים
דקיי"ל (ר"ה דף ט"א). וילדת לוי יולדת
למקוטעין ואע"ג דהיא לאו ודאי

מעוברת דהא דמקמני שמה מעוברת
צרתה מכלל דאחר זמן מרובה שהלך
בעלה למדינת הים קמיידי לא פלוג

בבגן צניסם אלא כולן לריכות להמתין:
א) אלא סחלוך צבור ג' ומנשא לאחר
כו'. וקשה לי היכי מצי לאומודי הכי נהי

נמי דחליצת מעוברת שמה חליצה הני
מילי בנפול אבל הכא הא איכא למיחש
שמה צרתה מעוברת בזול פן קיימא

ואין ציאה וחליצה פוטרת פה לדברי
הכל אלא ולד והולד אין פוטר עד
שיאל לאויר העולם. ונראה בעיני דה"ג

בשלמא מחלוך בתוך ט' ומנשא בתוך
ט' לא דהיינו ספק שמה יהא ולד
צרפה פן קיימא ואין ציאה וחליצה

פטרת אלא ולד והולד אין פוטר עד
שיאל לאויר העולם וז"ג אי פן ט'
לראשון ופירושו היה צפריס משזבשים.

אלא מחלוך בתוך ט' ומנשא לאחר ט'
ממה נפשך אי מיעברא צרתה והפילה
או לאו מעוברת הואי הכי חלצה זו

ואי ולד של קיימא הוה הרי יאל לאויר העולם אלא לאו משום שמה
מעוברת צרתה היתה בשעת חליצה ואין הולד של קיימא וההיא

חליצה לא פטרה כר"ל הואיל ואחת מהן מעוברת לא שייכא חליצה
היא שעתא דלמרינן עיין עליו: **ולטעמין.** אי טעמא דלא מחלוך
משום ספק מעוברת צרתה בשעת חליצה היא מחלוך לאחר ט' דהשתא

ודאי לאו מעוברת היא ומנשא ומ"ט קמני עד שדעו אפי' לטוק כמה שנים:
לר"ל דהא דקמני לא מחלוך בתוך ט' ומנשא לאחר ט' התם טעמא לאו משום ספק יבמה לשוק הוא אלא כדאביי צר אבין כו': שמה
יהא ולד. צרתה: פן קיימא. ונמצא חליצתה שלא לצורך וכשרה לכהונה ומי שראה בחליצה מחזיקה כפסולה לכהונה ואחת צריך להכריז

דעו שזו לא פסקתה חליצתה: [א"ל] אביי מידי לא סחלוך ולא תתייבם קסני. דמדוק מינה סייעתא לר"ל: לא פנשא קסני. דלא תנשא
לשוק בלא חליצה לקמון ולומר דמצי ילדה לבעלי אע"פ שרוב נשים יולדות אבל אי חלצה אפי' בתוך ט' ה"י דמשתיירא לאחר ט' ו

דביאת מעוברת וחליצתה שמה ציאה וחליצה: על פיו. אחרי דברי פיו ולא צמס ירושה צמתיקה: ריבה לאחד ומיעט לאחד או שהשווה
לו אם הצבור דבריו קיימים. דלכולן נתן בחייו ואין כאן ירושה ליעול צבורה ולא הפשוטים ליעול צבורה אלא מה שריצה ריצה ומה שמיעט

מיעט: ואם אמר משום ירושה. פלוני יירש שדה פלונית ופלוני שדה פלונית: לא אמר כלום. שהתנה על מה שכתוב בתורה ומנאו בעל הואיל ולא
חילק לפשוטים צבורה ולצבור פי שנים: כחללה. מתן שדה פלונית לפלוני וירשנה: כאלמנע. ירשה ומנתן לו: ירשה ומנתן לו:

חילק לפשוטים צבורה ולצבור פי שנים: כחללה. מתן שדה פלונית לפלוני וירשנה: כאלמנע. ירשה ומנתן לו: ירשה ומנתן לו:

(א) נלגיג. א. וט"ז. (ב) לקמן
קיימא. (ג) לקמן קיימא:
(ד) צ"ל אפי' (ה) צ"ל אפי'.
(ו) לקמן מ"ח: (ז) צ"ב
קמני: חולין ט"ז. (ח) וני'
חוס' שנת ע': סוף ד"ה
נודע לו: (ט) צ"ב קמני:
(י) לקמן קיימא. (יא) וני'
חוס' צ"מ מת. ד"ה נמנה
וכי' ומוסי' ע"ז ע"א.
ובמורה י: ד"ה רב אפי'.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עולה
לחליצה וכו' לקחת יבמתו
ועלתה וגו' הא חפץ
מייבם הס"ד: (ב) לא היה
אפשר וכו' ב' ימים בסוף
ג' חדשים: (ג) תוב' ד"ה
משום וכו' טעמא דמתני'
מפרש התם לפי:

מוסף רש"י

דכל העולה ליבום
ליקח יבום עולה
לחליצה. ליקח חליצה
(דע"ל ג'). וכל שאינה
עולה. לבת דין ליבום.
שאינה זקוקה להתייבם
(לקמן מ"ח). אינה עולה.
השערה לפני הדין
לחליצה (לקמן מ"ח).
האשה שהלך בעלה
כו' לא תנשא. הואיל
ונלא נישא יאל בעלה. ומה
תתייבם. שמה ילדה לרמה
(לקמן ע"ב). אהא
מצריכה כרוז לכהונה.
לכרוז שלא היתה מלונה
ומותרת לכהונה (לקמן
ק"ח). המחלק בסביו על
פיו. דלוחט סביב מעל
אינה לריכה קנין ולא שטר
ולא משיכה אלא כדבור פיו
בעלמא וכגון שמתנה
מתנה מינה (ר"ב ב"ב
כ"ב). ריבה לאחד. מן
לו צמתנה כפליים או
שהשוה להן בצבור בשלון
מתנה (ט"ו). דבריו
קיימין. שיש כח דהכי
לימן ממונו צמתנה לכל מי
שילת ואין כאן מתנה על
מה שכתוב בתורה. שיהא
לא נשאר לו אחר מתנתו
כלום להוריש לבניו בתורת
ירושה שיטלו הפשוטים
צבורה והצבור פי שנים
(ט"ו). ואם אמר שמה
ירושא. אם ריבה לאחד
ומיעט לאחד בלשון ירושה,
שמה פלוני בני יירש אותי
שדה בית כור ופלוני בני
יירש שדה לך ועל בני
צבורא אמר פלוני בני יירש
שדה פלוני ופלוני בני יירש
שדה פלוני. הגדול כול
חבירו. לא אמר שמה
דמתנה על מה שכתוב
בתורה. שאינו יכול לעשותו
יורש אלא כמשפט המצוה
(ט"ו). כתב כו' משום
מתנה דבריו קיימין.
דכיון דלכא לשון מתנה
בדינה מהני ליה. דלף לשון
ירושה קונה (ט"ו).